

Наукове життя академії

КРУГЛИЙ СТИЛ «ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ З СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

ROUND TABLE "INTRODUCTION OF PhD PROGRAMMES IN SOCIAL WORK"

16 травня 2017 року в Академії праці, соціальних відносин і туризму (АПСВТ) в форматі круглого столу працювали представники кафедр вищих навчальних закладів, що ліцензували освітні програми підготовки докторів філософії зі спеціальності «Соціальна робота». Цей захід був покликаний започаткувати активнішу взаємодію представників професійної спільноти задля визначення ключових проблем запровадження нових освітніх програм та обговорення шляхів їх розв'язання. Роботу круглого столу було поєднано з розширеним засіданням підкомісії 231 «Соціальна робота» Науково-методичної комісії з охорони здоров'я та соціального забезпечення (НМК 12) сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН України. Отже, окрім чотирьох основних доповідей, представлених Тетяною Семігіною, Оленою Карагодіною, Оленою Чуйко та Оксаною Бойко, учасники ознайомились з проектом стандарту підготовки докторів філософії зі спеціальності 231 «Соціальна робота», узагальненим головою підкомісії Сергієм Шандрюком.

Всі матеріали Круглого столу розміщено на веб-сторінці АПСВТ: https://www.socosvita.kiev.ua/round_table_16_05_17

On May 16th, 2017 representatives of the educational institutions that licensed educational programmes for the preparation of PhD in Social Work had round table discussions at the Academy of Labour, Social Relations and Touris (ALSRT). This event was intended to initiate a more active interaction of representatives of the professional community in order to identify key issues for the introduction of new educational programs and discuss ways to resolve them. The work of the round table was combined with the expanded session of Subcommittee 231 "Social Work" of the Scientific and Methodological Commission on Health and Welfare (NMC 12) of the Higher Education Sector of the Scientific and Methodological Council of the Ministry of Education and Science of Ukraine. Consequently, in addition to the four main reports presented by Tetyana Semigina, Olena Karagodina, Olena Chuiko and Oksana Boyko, the participants got acquainted with the draft standard for Doctors of Philosophy training on specialty 231 "Social Work", summed up by the head of the Sub-Commission Serhiy Shandruk.

All materials of the round table are posted on the ALSRT website: https://www.socosvita.kiev.ua/round_table_16_05_17

Інформація про рукопис

Надійшов до редакції:

1.07.2017

Рецензований:

21.07.2017

Прийнятий до друку:

1.08.2017

Роботу круглого столу відкрила презентація проректора з наукової роботи Академії праці, соціальних відносин і туризму **Тетяни Семигіної** «Програми підготовки докторів філософії - виклик для університету?», яка окреслила нормативний контекст і низку проблемних аспектів підготовки докторів філософії в українських ВНЗ, акцентуючи увагу на потребі в якнайшвидшому затвердженні стандартів і паспорту спеціальності, реєстрації наукових (фахових) видань, порядку створення та функціонування спеціалізованих наукових рад, запровадженні етичного регламентування досліджень у соціальній роботі тощо.

В процесі обговорення її виступу постали такі питання:

- Чи можна вважати, що поняття «аспірант» і «здобувач ступеня доктор філософії» є тотожними?
- Чи обов'язковим є затвердження теми дисертаційного дослідження здобувача ступеня доктора філософії разом із затвердженням Вченою радою його індивідуального плану (протягом двох місяців з моменту зарахування на навчання)?
- Яким чином відбуватиметься етична експертиза проектів дисертаційних досліджень за відсутності етичних комісій (комітетів з етики) з соціальної роботи?
- Яким чином і в який термін регламентуватиметься питання діяльності Спеціалізованих рад, в яких захищатимуться дисертації слухачів програм підготовки докторів філософії?

У дискусії взяв участь голова підкомісії 231 «Соціальна робота» Науково-методичної ради МОН України, професор Тернопільського національного економічного університету **Сергій Шандрук**, висловивши думку, що низка цих проблемних моментів асоційована з підготовкою стандартів всіх рівнів вищої освіти. За словами директора департаменту вищої освіти МОН, на сьогодні низка означених питань розглядається Міністерством, вони не є до кінця вирішеними. Протягом літа планується затвердження стандартів. Для кожного стандарту передбачено кілька етапів експертиз, у тому числі громадське обговорення. Стандарт підготовки бакалавра соціальної роботи пройшов громадське обговорення і процедури експертиз, очікується його затвердження. Проект стандарту освітньої підготовки магістра соціальної роботи розроблений, його громадське обговорення почнеться після розміщення на сайті МОН. Міністерство готує типову форму всіх освітніх програм і рекомендації щодо розроблення стандартів докторів філософії, зокрема, стосовно наукової частини. Передбачається, що МОН делегує повноваження з розробки паспорту наукової спеціальності НМК. Для захисту дисертацій докторів філософії планується створення одноразових рад.

Доповідь завідувачки кафедри соціальної роботи та практичної психології Академії праці, соціальних відносин і туризму **Олени Карагодіної** «Аналітичний огляд програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи» окреслила такі напрями подальшої дискусії:

- Як затвердження стандартів підготовки докторів філософії з соціальної роботи впливатиме на навчання та дослідження слухачів, набраних за «старими» програмами?
- Чи мають ліцензіати обговорювати зміст науково-дослідної частини програми і оцінювати в кредитах окремі види науково-дослідної діяльності здобувачів?
- Як визначити спільну позицію щодо методології досліджень незалежно від «спеціалізації» програми?
- Як запобігти розбіжностям паспорту спеціальності та компетентностей (результатів навчання) програми підготовки докторів філософії з соціальної роботи?

В процесі обговорення доповіді висловлено наступні точки зору. 1. Не варто прагнути абсолютної уніфікації програм підготовки докторів філософії, оскільки програми різних кафедр відображають їхню історію, унікальність і наявність різних шкіл та підходів в соціальній роботі як науці та навчальній спеціальності. 2. Розвиток програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи, зокрема, питання про методологію досліджень в соціальній роботі асоційоване зі змістом паспорту наукової спеціальності, який має обговорюватись у широкому колі представників кафедр (шкіл) соціальної роботи. 3. Нагальною проблемою діяльності значної частки кафедр - ліцензіатів є збереження окремого напрямку підготовки «соціальна педагогіка», оскільки приєднання соціальної педагогіки до напрямку «соціальна робота» є штучним. 4. На думку представників МОН, «відновлення» соціальної педагогіки як окремого напрямку підготовки є економічно не обґрунтованим.

Виступ завідувачки кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Олени Чуйко** був присвячений висвітленню Концепції підготовки

докторів філософії з соціальної роботи у КНУ імені Тараса Шевченка. Учасники відзначили, що слід вітати ідею університету пропонувати слухачам програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи вибіркові дисципліни, що викладаються на інших кафедрах та факультетах університету. В процесі дискусії було висловлено пропозицію розпочати обговорення методології дисертаційних досліджень в колі представників усіх кафедр, маючи на меті можливість використання різних методологічних підходів та методів, відповідних предмету, завданням дослідження та традиціям кожної кафедри. Завідувачка кафедри соціальної роботи Київського національного університету імені Тараса Шевченка Леся Люта звернула увагу аудиторії на те, що в основу обговорення паспорту спеціальної «соціальна робота» може бути покладений паспорт спеціальності 19.00.05 - соціальна психологія; психологія соціальної роботи. Також зазначено потребу професійної спільноти в отримання можливості зареєструвати періодичні видання як «фахові» з соціальної роботи.

В ході обговорення доповіді старшого викладача Школи соціальної роботи Національного університету «Києво-Могилянська академія» Оксани Бойко «Зміст професійної підготовки фахівців на національних докторських програмах із соціальної роботи у Великій Британії» учасники круглого столу, зокрема, звернули увагу на таке:

- у Великій Британії є система підготовки керівників докторських програм, що дозволяє забезпечувати високу якість дисертаційних досліджень і постійний професійний розвиток науковців;
- на розвиток освітніх програм, визначення актуальних напрямів досліджень впливають як практики (Професійна спілка соціальних працівників), так і академічна спільнота (Асоціація Шкіл соціальної роботи);
- останній тренд підготовки докторів філософії у Великій Британії - розвиток так званих професійних докторантів, тобто здійснення дисертаційних досліджень практиками соціальної роботи.

Презентуючи Проект стандарту освітньої підготовки докторів філософії з соціальної роботи Сергій Шандрук повідомив, що цей документ розроблявся відповідно до рекомендацій МОН, які насправді мають не рекомендаційний, а вказівний статус. Відтак розробники мали використовувати певні жорсткі визначення, навіть якщо й не були зовсім з ними згодні. Також Сергій Шандрук закликав представників кафедр соціальної роботи детальніше ознайомитись з Проектом стандарту і надіслати свої рекомендації щодо змін або уточнень певних формулювань.

В процесі обговорення презентації учасники ще раз звернулись до питання про те, що стандарт освітньої підготовки докторів філософії з соціальної роботи має бути пов'язаний з паспортом цієї наукової спеціальності. Учасники Круглого столу констатували, що цей документ є надзвичайно важливим для становлення соціальної роботи в Україні як науки, в тому числі, для розвитку освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії. Для його розробки доцільно використати наявні напрацювання, зокрема, паспорта наукових спеціальностей «соціальна психологія, психологія соціальної роботи» і «соціальна педагогіка» - з їх критичним переосмисленням. Було висловлено думку, що ліцензіати мають консолідувати зусилля для обговорення проекту цього документу, щоб за потреби представити свої напрацювання органу, уповноваженому МОН.

На завершення роботи учасники Круглого столу домовились про таке:

- 1) розробити проект паспорту наукової спеціальності «соціальна робота»;
- 2) підготувати і провести наступну зустріч представників кафедр – ліцензіатів програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи, орієнтовний термін - осінь 2017 року.

Ініціаторами наступної зустрічі визнано кафедру соціальної реабілітації та соціальної педагогіки, кафедру соціальної роботи КНУ імені Тараса Шевченка; кафедру соціальної роботи та практичної психології АПСВТ.

Матеріал підготувала Олена Карагодіна